

# บทที่ 1

## บทนำ

### หลักการและเหตุผลของงานวิจัย

การส่งเสริมการเกษตรมีความสำคัญต่อการพัฒนาการเกษตรของประเทศไทย เนื่องจากอาชีพทางการเกษตร สามารถพัฒนาประเทศในด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคง ซึ่งถือเป็นสาขาการพัฒนามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง การดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรของประเทศไทยอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ การดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย จำเป็นต้องอาศัยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีความรู้ความสามารถ เพื่อที่จะนำเอาความรู้ วิชาการ และเทคโนโลยีใหม่ๆ ไปถ่ายทอดสู่เกษตรกร เพื่อที่เกษตรกรจะได้นำเอาความรู้ที่ได้รับไปปรับปรุงการทำเกษตร และเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตทางการเกษตรให้สูงขึ้น อันจะช่วยให้เกษตรกรมีรายได้และมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้เศรษฐกิจของประเทศไทยมั่นคงยิ่งขึ้นด้วย

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบลเป็นเจ้าหน้าที่ของกรมส่งเสริมการเกษตรที่ปฏิบัติงานใกล้ชิดกับเกษตรกร มีบทบาทหน้าที่ในการถ่ายทอดความรู้ วิชาการ และเทคโนโลยีต่างๆ ด้านการเกษตร ตลอดจนการให้คำปรึกษา ชี้แนะและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการทำการเกษตรแก่เกษตรกร ดังนั้นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบลจะต้องปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ต้องใช้ทักษะและประสบการณ์ในหลายๆด้านพร้อมกัน ประกอบกับทางกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้จัดให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร 1 คน ต้องดูแลรับผิดชอบเกษตรกร 1,000 ครัวเรือน จึงนับว่าเป็นเรื่องที่ยากลำบากพอสมควร

แม้ว่ากรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบลไว้อย่างชัดเจน แต่หลักการปฏิบัติที่ถูกกำหนดไว้นั้นจะประสบผลสำเร็จได้ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจะต้องเป็นบุคคลที่มีศักยภาพในการปฏิบัติงาน หรือมีพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถ ความชำนาญ ทั้งทางด้านทฤษฎีและด้านปฏิบัติ อันจะช่วยให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้

จังหวัดเชียงใหม่ เป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่มีการทำการเกษตรค่อนข้างมาก ทั้งการทำ การเกษตรในพื้นที่ราบและพื้นที่สูง ซึ่งในการในการทำการเกษตรของเกษตรกรต้องอาศัยการ แนะนำและส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเพื่อที่จะได้นำเอาความรู้และเทคโนโลยีใหม่ๆ มาปรับใช้ในการทำการเกษตร โดยในจังหวัดเชียงใหม่ มีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จำนวน 142 คน สังกัดสำนักงานเกษตรอำเภอทั้ง 24 อำเภอในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมี บทบาทหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้กำหนดไว้ แต่ในการ ปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเพื่อให้การปฏิบัติงานนั้นมีประสิทธิภาพและบรรลุ วัตถุประสงค์ตามที่องค์การกำหนดนั้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรมีการพัฒนาศักยภาพของ ตนเองในการปฏิบัติงานให้มีความรู้ความสามารถ ความชำนาญ เพื่อที่จะนำเอาความรู้ วิชาการ และ เทคโนโลยีใหม่ๆ ไปถ่ายทอดสู่เกษตรกร ทำให้เกษตรกรนำเอาความรู้ที่ได้รับ ไปปรับปรุงการทำ การเกษตรให้ดียิ่งขึ้น

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงาน ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางสำหรับการ พัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรให้มีประสิทธิภาพต่อไป

### วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาความคิดเห็นต่อศักยภาพของตนในการปฏิบัติงานตามบทบาทภาระหน้าที่ที่กรม ส่งเสริมการเกษตรกำหนดของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่
2. ศึกษาการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร
3. ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ส่งเสริมการเกษตร
4. ศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

### ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่ ตลอดจนทราบปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ เพื่อจะเป็น ประโยชน์ในการกำหนดแนวทางในการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตรให้มีประสิทธิภาพต่อไป

### สมมติฐานการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานการวิจัยไว้ดังนี้  
มีปัจจัยบางประการที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่

### ขอบเขตงานวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ทำการศึกษาเฉพาะเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรสังกัดสำนักงานเกษตรอำเภอทั้ง 24 อำเภอ ในจังหวัดเชียงใหม่

### กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ เป็นการศึกษาถึงการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร โดยมีการกำหนดตัวแปรอิสระ คือ ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษาสูงสุด การมีวุฒิการศึกษาด้านส่งเสริมการเกษตร ตำแหน่งหน้าที่ ประสบการณ์ในการทำงาน ขันเงินเดือน จำนวนหนี้สิน และจำนวนเกษตรกรที่ต้องดูแลรับผิดชอบ และความคิดเห็นต่อศักยภาพของตนในการปฏิบัติงานตามบทบาทภาระหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ คาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ซึ่งเป็นตัวแปรตาม โดยสรุปกรอบแนวคิดได้ดังนี้

## กรอบแนวคิด

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)

ตัวแปรตาม (Dependent Variable)

### 1. ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม

- เพศ
- อายุ
- สถานภาพสมรส
- ระดับการศึกษาสูงสุด
- การมีวุฒิการศึกษาด้านส่งเสริม

### การเกษตร

- ตำแหน่งหน้าที่
- ประสบการณ์ในการทำงาน
- ขึ้นเงินเดือน
- จำนวนหนี้สิน
- จำนวนเกษตรกรที่อยู่ในความ

### รับผิดชอบ

2. ความคิดเห็นต่อศักยภาพของตนในการปฏิบัติงานตามบทบาทภาระหน้าที่ของเจ้าหน้าที่เกษตรตำบลที่กรมส่งเสริมการเกษตรกำหนด

### การพัฒนาศักยภาพในการทำงาน

- ด้านภาพรวม
- ด้านความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่
- ด้านทักษะในการปฏิบัติงาน
- ด้านสุขภาพร่างกาย

## นิยามศัพท์

**เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร** หมายถึง เจ้าหน้าที่ของกรมส่งเสริมการเกษตร ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำสำนักงานเกษตรอำเภอที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงาน รับผิดชอบการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรในระดับตำบล

**บทบาทและหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร** หมายถึง บทบาทหน้าที่ที่กรมส่งเสริมการเกษตรกำหนดให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติ อัน ได้แก่ การเยี่ยมเยียนเกษตรกร การทำงานร่วมกับเกษตรกรผู้นำ การฝึกอบรม การชักจูงเกษตรกรให้จัดตั้งกลุ่มเกษตรกร การช่วยเหลือ แนะนำ ให้บริการแก่เกษตรกรเกี่ยวกับ เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย สารเคมี เป็นต้น

**การพัฒนา** หมายถึง การที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้มีความเจริญก้าวหน้า ตลอดจนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

**ศักยภาพในการทำงาน** หมายถึง ความรู้ความสามารถ ความชำนาญ และเจตคติ ที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรมีเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานในหน้าที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

**การพัฒนาศักยภาพในการทำงาน** หมายถึง การที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีการพัฒนาความรู้ความสามารถ ความชำนาญ และเจตคติ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานในหน้าที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

**การพัฒนาตนเอง** หมายถึง การที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรพัฒนาศักยภาพของตนเอง ด้วยตนเองให้ดีขึ้นทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม เพื่อให้ตนเป็นสมาชิกที่มีประสิทธิภาพของสังคม เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ตลอดจนเพื่อการดำรงชีวิตอย่างสันติสุขของตนเอง